

הזהב פרק רביעי בבא מציעא

נז.

עין משפט
נר מצוה

מהו למינקט מינייהו ומיל. כלומר אגידולין דידהו לא מציעא לן שהרי אפי' התיר עומר של אשתקד את הזרעים קודם שזרעו וזרעם קודם העומר ולא השישו הו' הגידולין אסורין עד שיבא עומר הבא כי קא מיבעי ליה לנקוטין מן הזרעים שבקרקע ומיכל לאחר העומר: ושרינהו עומר. שהעומר ממיר את התלושין

משיש של שנה זו ואת גידולין המחוברין שהשישו: או דלמא צטלינהו אגב ארעא. וקרקע צעלמא דמו ולא שייך עומר גבייהו למשריניהו: צעי ר' אמי אונאה. הא תנן לה במתניתין דאין להו לכל הכך דמתני': ציטול מקח. יומר משמות: יש לן או

[א] תמורה כ: כל הסוגיא.
[ב] קדושין יא. צבורות
כא. נ: מעילה יד: תמורה
כז: ערכין טז. א. [ג] תמורה
כז: [ד] תמורה כז. ע"ש.
[ה] לעיל נז. ו. מהר"ם.
[ו] דף כז: ח. י"ל
ממתניתין. ט. דף ק.
[ז] ע"י רש"י. ט. [ח] נוע"ע
תוספות תמורה כ: ד"ה
צין למר כו' וע"י תוס' שם
ד"ה לא אמרי.

גליון הש"ס

תוס' ד"ה יצא וכו'
ואפילו אם התאנה. עין
לעיל דף נ ע"י תוס' ד"ה
ואלו:

אין להם. מי אמרינן מאלל טונו (ויקרא כה) הוא דלימנעוט והא לאו בכלל אונאה הוא אלא מקח טעות הוא או דלמא כיון דלאו דבר שבמדה הוא ולא אטעייה צדיקיה כשאר דין אונאה הוא: ר' יונה ור' ירמיה מילתא צאפי נפשייהו אמרי ולאו אדרבי אמי קיימי אלא ר' [ירמיה] אקרקעות ורבי [יונה] אהקדשות אמרי משמיה דר' יוחנן אונאה אין להם ציטול מקח יש להן: מ"ד אהקדשות. אמרה רבי יוחנן: כ"ש. דאקרקעות נמי אמר דכיון דאשמועינן דציטול מקח לאו בכלל אונאה הוא מהיכא אימעיט אי דהקדשות קחשיב ליה מקח טעות אע"ג דליכא טעות כלפי שמיא ואפ"ה אמרינן ציטול מקח כל שכן דלגבי חזריה דאיכא למימר טעה ואדעתא דהכי לא אקנייה כל שכן דהדר: מ"ד אקרקעות. אמרה: אצל אהקדשות לא. דאילו גבי הדיוט אמרינן טעה ואדעתא דהכי לא אקני אצל אהקדש ליכא למימר הכי וכיון דליתנהו דין אונאה טעות נמי לא אמרינן בהו כדשמואל: מחולל כדאמרינן דלימנעוט מאונאה וטעות נמי ליכא למימר בהו דמאן טעה: פנן הסס. במסכת תמורה (דף כז:): אם היה קודש צעל מוס. רישא דמתני' הכי האומר הרי זו תחת זו תמורת זו או חליפי זו הרי זו תמורה זו מחוללת על זו לא אמר כלום שאין קרבן תמים מתחלל אם היה קודש צעל מוס יא' לחולין וצריך לעשות לו דמים אם אין זו של חולין יפה ככל הקדש מוסק עליה מעומיו עד

כדי דמי הקדש: יא' לחולין דבר סורה. ואפ"ה אין זו יפה כמותה כדאמר דאמעט מאונאה: אף צריך לעשות לו דמים דבר סורה. דגבי הקדשות ערכך כתיבא צבורהו וקסבר ערכך שווי משמע. ור' יוחנן סבר ערכך כל דמים שיערכוהו משמע ליה אם זול אם יוקר: והא"ר יונה אהקדשות כו'. לר' יונה קשיא דרבי יוחנן אדרבי יוחנן: ואיפוך. אליבא דר' יונה. אצל אליבא דרבי ירמיה לא תיפוך דהא לר' ירמיה אליבא דרבי יוחנן הקדשות אין להם ציטול מקח דמ"ד אקרקעות אצל אהקדשות לא כדשמואל. וה"נ איתא בתמורה" לרבי יונה איפוך וקמפילגי ר"ל ור' יוחנן מ"ד אין להן ציטול מקח אית ליה דשמואל דכיון דאימעיט מאונאה לא שנה שותם שנה אית יתר משמות דאילו גבי הדיוט אמרינן טעה אצל בהקדש ליכא למימר טעות: ומר ליה דשמואל. קסבר כיון דאיכא יתר משמות לאו דרך מקח הוא וכיון דלגבי מקח לאו מידי הוא גבי חילול נמי לאו מידי עבד: שחיללו אין. דהא אימעיט מאונאה לא שנה גדולה ולא שנה קטנה: לכתחילה לא. ודבר תורה דערכך שווי משמע: ומר סבר אפי' לכתחילה. ערכך כל דהו משמע הלכך לאפקועי איסוריה ואפילו מדרבנן שרי ומיהו לאחר זמן ישלם: לעולם כדאי אונאה. וקאמר דבר תורה ואפילו

כדאי אונאה צריך לעשות דמים דבר תורה: ולא סיפוך. דאי מפכת לה קשיא דרבי יוחנן אדרבי יוחנן דאילו לדידיה לא מצי לתרואי אין להן אונאה דמתני' כרז חסדא דפחות מכדי אונאה חוזר מדא"ר יוחנן אונאה אין להן ציטול מקח יש להן מכלל דאונאה אין להן דקאמר אין מחזירין להן אונאה הוא. אצל ר"ל כי מותבת ליה ממתניתא מוקי לה כרז חסדא: מאי אין לן אונאה. דגבי הקדשות דאפילו

אמר ר"נ הדר א"ר חסא אונאה אין להן ביטול מקח יש להם. משמע דרז נחמן לא פליג ארז חסא רזו וקשה לר"ת דצ"ה המקבל (לקמן דף קת. וס) אמרינן זנן צר' ושוה ק' סבור מינה כו' אמר רז נחמן אין אונאה לקרקעות אלאמא אפי' ציטול מקח אין להם ותיכר ר"ת דאין אונאה עד פלגא אצל פלגא

HebrewBooks.org © Moznain Publishers. No commercial use allowed.

ואילן מקרי ציטול מקח ויש להם ואיתי שפיר דתנן (לעיל דף נז): רבי יהודה אומר אף המוכר צהמה ומרגלית אין להם אונאה ומפרש בגמרא עד כדי דמיהם מדקאמר אף משמע דקרקעות נמי אית להו האי שיעורא וצפרק אלאמנה נזונית שפחתו שפיר או המירו שותם שותם מוכר צטל רש"ג אומר מכרם קיים ומפרש התם דמכרם קיים עד פלגא: יצא לחולין כו'. למ"ד צריך לעשות לו דמים מדבריהם יא' לחולין הכל אצל מדרבנן צריך לשלם להקדש אונאתו ולמ"ד צריך לעשות לו דמים יא' לחולין כנגד המעות שנתן והשאר יתחלל בדמים שישלם וקמ"ל דלא אמרינן כיון שיש להקדש ציטול מקח יא' לחולין כנגד המעות שנתן והשאר יתחלל בדמים שישלם וקמ"ל דלא אמרינן כיון שיש להקדש ציטול מקח יצטל הפדיון ולא יא' לחולין כלל כמו בהדיוט דהמקח צטל והיינו טעמו משום דבהדיוט המאנה חוזר משום שאינו רוצה להחזיר האונאה ואפילו אם המתאנה פוטרו מלהחזיר מ"מ שניהם חוזרים כיון שהמתאנה היה יכול לצא ליד הפסד אם לא ירגיש ויחזור כבדי שיראה אצל הקדש המתאנה אינו יכול לצא ליד הפסד כשידע המחלל שאינה הקדש לא יוכל ליהנות עד שיוסף על דמיו כדי שויו וע"כ צריך להוסיף ולא יוכל לחזור דאפי' מתחייב להקדש צטעות מפקד כדאמרינן גיש וחולין (ב"ב דף קג): וס' ד"ה ואלה) לא תשיימינה את דאמירתו לגבוה כמסירתו להדיוט כ"ש כאן שיתחייב להוסיף אע"פ שטעה והיה סבור שיתחלל בכך כל הקדש ולא יצטרך להוסיף כי מ"מ נתמנה לשוה בשוה ולא נתכוון מסתמא לאנות הקדש ואינו יכול לחזור ולכך אין שניהם חוזרים: והאמר רבי יונה אהקדשות. ציטול מקח יש להם ולא היה יכול לתרץ דציטול מקח יש להם מדרבנן דאם כן מאי ציטול מקח דאונאה נמי צריך להוסיף דמים מדרבנן מדפרין אי צאונאה בהא לימא ר"ל דבר תורה אצל רבי יוחנן דאמר מדבריהם אית ליה שפיר ולעיל נמי אמר ד הקדש על העליונה אפילו צאונאה ועוד אי ציטול מקח דקאמר ר' יונה מדבריהם א"כ נצטרך לומר דלמ"ד אין להם ציטול מקח היינו אפילו מדרבנן א"כ להשלים דמים ובהדיא קתני דצריך לעשות לו דמים ולעיל יד הקדש על העליונה: וברך סבר אפי' אבתחילה. תימה דצ"ה המקדש שדשו (ערכין דף טז.) אומר כי אמר שמואל שחללו לכתחילה מי אמר וצפ"ק דסנהדרין (דף יד.) אמר דצוותה הקדש צעין ט' וכתן ולעולם הצעלים שחללו אין שנתכוון חומש אלאמא מחזירין אחר ריות הקדש וי"ל דה"פ שחללו אין שנתכוון לחללו פחות מדמיו שדבר זה אסור לעשות ואין צריך להשלים אלא מדרבנן אצל לכתחילה שעה דבר שותם שנתכוון לחללו שזה בשוה וטעה ונמצא שהקדש שזה יותר ישלים מן התורה ומר סבר אפילו לכתחילה לא ישלים אלא מדרבנן אף על פי שנתכוון שזה בשוה אצל במזיד לכ"ע אסור לאנות ההקדש:

דאפילו ציטול מקח דאונאה נמי צריך להוסיף דמים מדרבנן מדפרין אי צאונאה בהא לימא ר"ל דבר תורה אצל רבי יוחנן דאמר מדבריהם אית ליה שפיר ולעיל נמי אמר ד הקדש על העליונה אפילו צאונאה ועוד אי ציטול מקח דקאמר ר' יונה מדבריהם א"כ נצטרך לומר דלמ"ד אין להם ציטול מקח היינו אפילו מדרבנן א"כ להשלים דמים ובהדיא קתני דצריך לעשות לו דמים ולעיל יד הקדש על העליונה: וברך סבר אפי' אבתחילה. תימה דצ"ה המקדש שדשו (ערכין דף טז.) אומר כי אמר שמואל שחללו לכתחילה מי אמר וצפ"ק דסנהדרין (דף יד.) אמר דצוותה הקדש צעין ט' וכתן ולעולם הצעלים שחללו אין שנתכוון חומש אלאמא מחזירין אחר ריות הקדש וי"ל דה"פ שחללו אין שנתכוון לחללו פחות מדמיו שדבר זה אסור לעשות ואין צריך להשלים אלא מדרבנן אצל לכתחילה שעה דבר שותם שנתכוון לחללו שזה בשוה וטעה ונמצא שהקדש שזה יותר ישלים מן התורה ומר סבר אפילו לכתחילה לא ישלים אלא מדרבנן אף על פי שנתכוון שזה בשוה אצל במזיד לכ"ע אסור לאנות ההקדש:

דאפילו ציטול מקח דאונאה נמי צריך להוסיף דמים מדרבנן מדפרין אי צאונאה בהא לימא ר"ל דבר תורה אצל רבי יוחנן דאמר מדבריהם אית ליה שפיר ולעיל נמי אמר ד הקדש על העליונה אפילו צאונאה ועוד אי ציטול מקח דקאמר ר' יונה מדבריהם א"כ נצטרך לומר דלמ"ד אין להם ציטול מקח היינו אפילו מדרבנן א"כ להשלים דמים ובהדיא קתני דצריך לעשות לו דמים ולעיל יד הקדש על העליונה: וברך סבר אפי' אבתחילה. תימה דצ"ה המקדש שדשו (ערכין דף טז.) אומר כי אמר שמואל שחללו לכתחילה מי אמר וצפ"ק דסנהדרין (דף יד.) אמר דצוותה הקדש צעין ט' וכתן ולעולם הצעלים שחללו אין שנתכוון חומש אלאמא מחזירין אחר ריות הקדש וי"ל דה"פ שחללו אין שנתכוון לחללו פחות מדמיו שדבר זה אסור לעשות ואין צריך להשלים אלא מדרבנן אצל לכתחילה שעה דבר שותם שנתכוון לחללו שזה בשוה וטעה ונמצא שהקדש שזה יותר ישלים מן התורה ומר סבר אפילו לכתחילה לא ישלים אלא מדרבנן אף על פי שנתכוון שזה בשוה אצל במזיד לכ"ע אסור לאנות ההקדש:

קסא א מיי פ"ג מהל' מביה הל' ח סגמ לאון קע עוש"מ ס' רב ספיק טע ע"ש במ"מ: קסב ב מיי פ"ז מהל' ערכין הלכה ח נרד אלפס ע"ז פ"א דף שלג): קסא ג מיי פ"ב מהל' תמורה הל' א ב:

מובן רש"י

מהו למינקט. ללקוט מהן קודם הקדשתן (מנחות טז.) ושרינהו עומר. דהא דאמרינן וס' לאו אסורין עד שיבא עומר הבא, צטלינהו אגב ארעא וכי לקיט להו כגידולין דמו (שם.) שחיללו על שזה פרוטה מחולל. דאין אונאה להקדש, דכתיב איש את אחיו, ואשמועינן שמואל דבי הכי דאימעיט מאונאה אימעיט נמי מציטול מקח (קידושין יא.) וצריך לעשות לו דמים. שמהא אונאה של חולין שזה כחמות של הקדש שזה מחלל עליה ולא יתאנה להקדש, (תמורה כז.) יצא לחולין דבר תורה. דאמרינן צפרק התנחות והפסוקים (כא.) ואם כל צהמה טמאה, צצלי תומין שפסדו הכמות מדבר (שם כז.) מדבריהם. דמתיא אין אונאה להקדש דכתיב אל טונו איש את אחיו, ולא הקדש (שם.) לעשות לו דמים מן התורה. רז קסדא מפרש לה לקמן (שם.) בבדי אונאה. דלא תאנה אלא שותם (שם.) שנתאנה ביטול מקח. שנתאנה יומר משמות (שם.) ביטול מקח יש להם. שאם תאנה יומר משמות חוזר לר' יונה, קשיא דר' יוחנן אדר' יוחנן (שם כז.) ואיפוך כו'. ר' יוחנן אמר צריך לעשות דמים דבר תורה ור"ל אמר מדבריהם (שם.) דכתיב עלמא אית להו דשמואל. ואי דקמפולגין לאחול ודאי מתחיל. כלומר אם היה צדעמו לאנות ההקדש וחלל דמיהם ודאי מתחילין, אצל להכי אמר ר"ל צריך לעשות דמים דבר תורה משום דלחיו לא מיכוין לחללו דמיהם פחותין אלא סבור שהיה חולין שוין את דמי ההקדש, ור' יוחנן סבר בכך מתכוין לחללו (שם.) בבדי אונאה. דלא תאנה אלא שותם (שם.) ולא תיפוך. לא דר' יוחנן ור"ל ואונאה קיימי ונצטרך מקח לא אינו דקא קשיא ק' ל"ל מתני' דלאו דבריהם, לא קשיא, דהדיא מתקן לה ר"ל כדכר חסדא. דאפילו פחות משמות חוזר, וה"ק קרא איש את אחיו הוא דבעינן שותם ששלם פחות משמות לא משלם, הא הקדש אפילו פחות מכדי אונאה חוזר, והיינו דבר תורה דקאמר ר"ל לעיל, ור' יוחנן מוקי ליה כמתעבותיה, אצל ציטול מקח לא אינו כלל ר' יוחנן ולא חקיקא לא לר' יונה ולא לר' ירמיה (שם.)

לר' ירמיה (שם.)